

Nemzetközileg elismert tudós, egyetemi tanár, tudományszervező, politikus, generációk példaképe 100 éve született

Ernő Pungor, Internationally Renowned Scientist, University Professor, Science Manager, Politician, Role Model for Generations, Was Born 100 Years Ago

Pungor Ernő, hazánk egyik legjobban ismert nemzetközi hírű tudósa, az Antall kormány egykori minisztere, születésének 100. évfordulójára emlékeztek tisztelői, barátai, egykori miniszterháza, tanítványai és egykori munkatársai a Fiumei úti Nemzeti Sírkert tudós parcellájában.

A Nemzeti Örökség Intézete által szervezett megemlékezésen **Móczár Gábor** főigazgató üdvözlő beszédében kiemelte, hogy az általa vezetett intézet kiemelt fontosságot és figyelmet fordít arra, hogy a hazai tudományos élet egykori jeles képviselőiről méltó módon megemlékezzen. Ez az alkalom is ezen törekvések egyik állomása. Nagy örömmel nyugtázta, hogy ilyen sokan eljöttek a világhírű tudós megemlékezésére. Ez évben több kiváló tudósra fogunk emlékezni, akik 100 éve születtek és itt nyugszanak.

Az üdvözlő köszöntő után a jövőre 200 éves évfordulóját ünneplő Magyar Tudományos Akadémia részéről **Hudecz Ferenc** alelnök tartotta meg Pungor Ernő akadémikus tudományos életútjának méltatását, melyből idézünk.

„Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves Emlékezők!

A magyar kutatói közösség minden generációjában szép számmal akadnak kiemelkedő eredményeket elérő tudósok. Közöttük olyanok is, akik a kutatás mellett iskolateremtő tanárok is egyben. Sokkal kevesebben vannak azonban azok, akik nemcsak tudományterületük művelésében és az egyetemi katedrán, hanem tudományszervezőként is maradandót alkotnak.

Pungor Ernő akadémikus e kevesek egyike volt.

Az érdeklődő, jól tanuló vasszécsényi fiú saját bevallása szerint otthonról hozta magával a munka szeretetét, a tenni akarást. Erős, autonóm személyiségként jellemezte magát, és ilyennek mondták őt mások is.

Mint oly sok kutató esetében, nála is meghatározó jelentőségű volt a pályaválasztásban egy pedagógus. Egy beszélgetésben meleg szavakkal emlékezett meg arról, hogy negyedik gimnáziumi évében kémia tanára, Komlósi Ágoston a kiadott tankönyvet félrerakatta, és helyette ő adta elő a kémiát úgy, hogy az mindenkinek élvezet is legyen. „A kémiát általában nem nagyon szeretik a gyerekek. Ennek sok esetben a tanár az oka, aki nem tudja úgy előadni, elmagyarázni, hogy élményt jelentsen számukra” – magyarázta sok-sok évvel később immár akadémikusként.

Számára viszont élményt jelentett. Belevetette magát a tudományba, sőt Komlósi tanár úrtól a negyedik gimnáziumi év végén megkapta az elsőéves kémiai egyetemi könyveket, Gróh Gyula három könyvét, amelyeket – mint fogalmazott – gyakorlatilag megtanult.

Pungor Ernőnél a kutatói életpályához alapvetően szükséges kíváncsiság akadályt nem ismerő elhivatottsággal és szorgalommal párosult. Mikor például azzal szembesült, hogy a kémiai szakirodalomban a német nyelvet felváltotta az angol, egy angol nyelvű kémiai folyóirat és egy szótár segítségével olyan szintre jutott, hogy egy hónap után már a szótárra sem volt szüksége a folyóirat további olvasásához. Pedig – mint mondta – a legelső ismeretlen szó a „the” volt.

De nem csak tanult, tanított is. Miután a Pázmány Péter Tudományegyetemen 1948-ban megkapta a kitüntetéses vegyészdiplomát, Schulek Elemér professzor meghívására az egyetem Szervetlen és Analitikai Kémia Tanszékén kezdett dolgozni. Eleinte másodéves hallgatókat oktatott az analitikai laboratóriumban. Bevezetett egy új rendszert, amelynek lényege az volt, hogy heti két órában megbeszélték a szervetlen kémia kapcsolatát az analitikával. Mint elmondta, „gyakorlatilag együtt dolgoztunk a hallgatókkal”. Élete alkonyán, visszatekintve pályájára, arról beszélt, hogy igazán nem is tudja: oktató vagy kutató-e. Szavai szerint igazi oktató nem létezhet anélkül, hogy elmélyült és eredményes kutatásokat ne folytatna. Egy kutatónak természetesen az egész életét elsősorban a kutatási témák megoldása tölti ki, de az, hogy a sok elmélet, amit az ember kigondol, jó-e vagy nem, hogy hogyan kell kiválasztani közülük az ígéretes, ahhoz szükséges a tudományos iskola.

Fiatal kutatóként a gyógyszervegyészet alapjait megteremtő Schulek professzor munkáiba kapcsolódott be, aki a halogén-cianidok és interhalogén vegyületek kémiája, illetve analitikai alkalmazása, a kén- és szelénvegyületek, valamint a peroxidok vizsgálata területén alkotott maradandót. Bár talán a „bekapcsolódott” helyett a „belevetette magát” lenne a pontosabb kifejezés, hiszen visszaemlékezései szerint: „Volt úgy, hogy egész éjszaka bent voltam, vagy késő éjszakáig dolgoztam. Az életem 30 évét kitöltő kutatómunkának az egyik kiindulópontja volt ez.”

Hudecz Ferenc alelnök úr a visszaemlékezését így folytatta:

„Tisztelt Emlékezők!

Pungor Ernő értette az alapkutatások jelentőségét. Tisztában volt vele, milyen fontos megérteni egy-egy jelenséget. Hogy a kutatót izgató „miértekre” további konkrét cél nélkül is választ lehessen adni. Ugyanakkor izzig-vérig innovátor is volt. Meggyőződéssel hitte és vallotta, hogy nem csupán a „fejekben kell megszületni” a kutatási eredményeknek, hanem termékeket is kell készíteni belőlük. Ő maga az ionszelektív elektródákat, a különböző műszereket említette példaként. Ha valamit a fejébe vett, akkor pedig kész volt érte küzdeni. Az általa szükségesnek tartott fejlesztések megvalósításához, a kutatás bővítéséhez

például az akkori Országos Tervhivaltól kapott támogatást, és hozott létre munkahelyeket, miután bemutatta, hogy Amerikában 160 fős csoportot hoztak létre a téma kutatására és fejlesztésére.

A Veszprémi Vegyipari Egyetemen megalapított analitikai kémiai iskolájának fő profilja is az elektroanalitika, azon belül az ionszelektív elektródok kutatása volt. Már a kezdet kezdetén felismerte az újfajta potenciometriás elektródokban rejlő nagyszerű lehetőségeket. Fiatalkorú munkatársaival együtt bejelentett szabadalma alapján indult el Magyarországon a világon elsőként az ionszelektív elektródok gyártása.

A megosztott világban, a „vasfüggönyt” virtuálisan áttörve, lett része a kor nemzetközi tudományos közösségének. Figyelt és próbálta meghonosítani idehaza a külföldön látott módszereket.

A nemzetközi elismerés sem maradt el, és már a kutatások kezdeti szakaszában meghívást kapott eredményeinek nemzetközi konferencián való ismertetésére és publikálására. Tisztában volt vele, hogy az a tudományos eredmény, amit nem ismernek, szinte nincs is. Ezért különösen fontosnak tartotta, hogy folyamatosan és rendszeresen publikáljon. 1949-ben jelent meg az első hosszabb tudományos munkája, majd 1950-től már sorra jelentek meg a cikkei. Annak ellenére, hogy szakmai munkája mellett szinte mindig voltak egyéb, időigényes feladatai is, arra törekedett, hogy évenként 3-4 közleménye legyen.”

Kutatni csak önzetlenül lehet, mondta alelnök úr, majd így szólt.

„Tisztelt Hallgatóság!

Pungor Ernő bárhol volt is, és bármin dolgozott is, teljes szívből csinálta. Soha nem volt csupán egy a sok közül. Ő mindig kivívta magának az elismerést. Azt, hogy az első között emlegessék. Akadémikusként viszonylag fiatalon, a 65. születésnapján kapta meg a Közgyűlés előtt a Magyar Tudományos Akadémia legrangosabb tudományos díját, az Akadémiai Aranyérmet, amellyel a díjazott teljes tudományos munkásságát ismerik el. Büszke volt rá, teljes joggal.

Tudását, tapasztalatát a rendszerváltoztatás után a tudományszervezésben kamatoztatta, méghozzá a legmagasabb szinten. Pontosan látta, hogy miként a politikai-gazdasági szerkezetben is szükség van a változtatásra, úgy a tudományos életben is elkerülhetetlen az átalakítás, a kor követelményeinek megfelelő modernizáció. 1990-ben felkérték az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság vezetésére, majd 1990 decemberében tárca nélküli miniszterré nevezték ki. Az OMFB elnökeként elindított egy tehetségeket kutató, valamint ezzel párhuzamosan – a magyar infrastruktúra rendkívül elhanyagolt állapota miatt – a kutatás és fejlesztés infrastruktúrájának javítását célzó pályázati rendszert. Ő indította el hazánkban a nemzetközi pályázatot is. 1994 és 2001 között a Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Alapítvány alapító főigazgatója, majd élete végéig tudományos tanácsadója volt.”

Beszédét ezekkel a szavakkal zárta.

„Tisztelt Emlékezők!

Pungor Ernő akadémikus gróf Széchenyi István nyomán a kiművelt emberfők sokaságában látta az ország erejét. Mint mondta, „gondolatokra, ötletekre, kreativitásra van a legnagyobb szükség”. Egész életében ontotta is magából őket. Életművét akkor ápoljuk méltó módon, ha szellemiségét megőrizzük és örökölni hagyjuk az utánunk következő kutatói generációnak is.”

A tudományos méltatást követően Prof. Dr. Latorcai János az országgyűlés alelnöke, Pungor Ernő egykori minisztertársa beszédének kezdetén hangsúlyozta, hogy „Az egyetem célja olyan tudással és készségekkel felruházni a hallgatókat, amelyek segítségével egy életen át meg fogják érteni az újat, a jobbat és lépés tudnak tartani a változásokkal.”

A megjelenteket üdvözölve:

„Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Professzor Úr! Kedves családtagok!

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!”

Majd így folytatta beszédét: „ az imént idézett gondolat híven tükrözi azt a szellemiséget, amely végig kísérte professzor- és miniszter társam, Pungor Ernő, sokszor küzdelmes, ugyanakkor rendkívül sikeres életpályáját. Hudecz Ferenc professzor úr felidézte számunkra a Vasszécsenyből, de leginkább a Szombathelyi Faludi Ferenc gimnáziumból a Magyar Tudományos Akadémiára vezető, a kezdetektől Groó Gyula professzor úr által egyengetett utat és az annak legfontosabb állomásait jelentő szakmai és tudományos eredményeket.

Pungor Ernő számára mindig is a tudomány, az egyetem, de főként a kutatás és a fejlesztés, a kutatóintézetek világa jelentette azt a helyet, ahol otthon érezte magát, ugyanakkor nemcsak a tudományos megismerés és megértés, hanem az emberi kapcsolatok

**bővítése, a kutatási eredmények alkalmazása is élen-
ken foglalkoztatta.**

Így lett a rendszerváltást követően az országos Műszaki Fejlesztési Bizottság, valamint az Országos Atomenergiái Bizottság, majd 1992 és 1994 között a Magyar Űrkutatási Tanács elnöke, és így kapcsolódott be a politikába előbb címzetes államtitkárként, majd a tudományokkal, a kutatással foglalkozó tárca nélküli miniszterként.

Ekkor kerültünk szorosabb munkakapcsolatba, miközben a műszaki felsőoktatásban eltöltött hosszú évek során is már több alkalommal találkoztunk, s nemcsak szűken vett szakmai-tudományos, hanem valódi emberi beszélgetéseket is folytattunk egymással.

Ekkor kerültem vele olyan közelebbi kapcsolatba, melyből megismerhettem, hogy **Professzor úr széleskörű humán műveltséggel rendelkező, rendkívül olvasott ember**, és ekkor vált egyértelművé számomra, hogy nagyon is **egymáshoz közelállóan látjuk és értékeljük a világot**, az abban végbemenő eseményeket.

A 90-es évek elején kezdődő munkánkban az is közös volt, hogy mindketten a műszaki felsőoktatásban, illetve az ahhoz szorosan kapcsolódó iparágakban meglévő ismereteinkre, kapcsolatainkra támaszkodtunk.

Egyik első közös előadásunkra a második Magyar Minőségi Héten került sor, melyet még számos követett. Külön ki kell emeljem az 1993 és 1994 közötti németországi útjainkat, melyeknek elsődleges célja az új ipar- és energiapolitika, valamint az új típusú kutatóintézeti hálózatok bemutatása, és természetesen a német működő tőke bevonása volt.

Olyan energiapolitikával jelentkeztünk, amelyben a termelő és szolgáltató szektorban a magyar dominancia egyértelműen megmaradt volna és a forrásbevonás révén lehetőség adódott volna a szükséges fejlesztések végrehajtására is. 20% kivásárlás, 20% tőkeemelés, ami a tulajdon egyharmadának megszerzését jelentette volna, magyar management-jogok biztosítása mellett.

Mindezt 1994 áprilisában a Hannoveri vásárban tartott előadásainkkal is megerősítettük és az eseményt záró rendkívül sikeres fogadást követően joggal reménykedhettünk is, hogy jó úton járunk és a magyar érdekeknek megfelelően sikerül modernizálnunk a hazai kutatást és fejlesztést, az ipart és az energiaszolgáltatást.

És ez csupán csak egyetlen szegmense volt a magyar gazdaság teljeskörű átalakításának, annak a folyamatnak, mely piacgazdasági körülmények között kívánta működő- és versenyképessé tenni hazánkat.

Ebben a rendkívüli feladatban nagy szükség volt az Antall-, illetve a Boross-kormányban jelenlévő műszaki, gazdasági szakembereknek a cselekvést merészen felvállaló szemléletmódjára. Boross Péter, Kádár Béla, Pungor Ernő, Schamsula György, Szabó Ivan és jómagam képviseltük ezt a világlátást, sokszor másokkal szemben is. Utólag visszatekintve nem állíthatom, hogy kamikaze kormányunk, ahogy Antall József miniszterelnök úr fogalmazta, mindenben hibátlanul teljesített volna, de a hazai ipar megmentése és azzal összefüggésben a

kutatás-fejlesztés területén elért eredményeinkre mind a mai napig büszkén tekinthetünk vissza.

Minisztersége idején Pungor Ernő professzor emberi és szakmai tekintélyével, a tudományos szervezetekben kifejtett szerepvállalásával, széles körű szakmai **kapcsolataival nem csak ahhoz járult hozzá, hogy a magyar kutatók bekapcsolódjanak a tudomány nemzetközi vérkeringésébe, hanem ahhoz is, hogy a magyar gazdaság újra fejlődő pályára álljon.**

A Cern-be, az Űrkutatási Bizottságba is beléptette hazánkat, az alkalmazott kutatások területén pedig a német Freunhofer Intézetek mintájára elindította a Bay Zoltán intézeteket.

Pungor Ernő minisztersége alatt sem hagyott fel a tudomány művelésével, így könnyű volt visszatérnie újra a tudomány világába, 1994-től a Bay Zoltán Alkalmazott Kutatóintézet főigazgatójaként dolgozott, illetve nyugdíjas egyetemi tanárként segítette a jövő műszaki értelmiségének felemelkedését.

Nemcsak kutató, hanem a munkatársait és a tehetséget becsülő, a fiatalok előmenetelét segítő, igazi tanár volt. Olyan ember, aki mindig, mindenkivel

szemmagasságba tudott kerülni, olyan ember, akinek ajtaja mindig nyitva állt a tanácsot, a segítséget kérők előtt.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Életutunk az 1994-es választásokat követően kissé eltávolodott, hiszen professor úr számára a politika csak egy fontos kitérő volt a tudományos életből, míg számomra az a folytatást jelentette, még akkor is, ha mind a mai napig magam sem tudtam, de nem is akartam elszakadni az egyetem világától.

Pungor Ernő sokszor hangoztatta, hogy nem szereti, ha tudósnak nevezik, mert szerinte „tudós az aki, már meghalt, a többiek csak kutatók”. A tudós kifejezést ugyanis statikus fogalomnak tartotta, míg a kutatót dinamikusnak, folyamatosan fejlődőnek, szellemileg gyarapodónak.

Az oktatásban is a kutatást tartotta elsődlegesnek, de világosan láthatóan már életében közmegebecsült tudóssá vált.

Ennek szellemében élt és dolgozott, egészen addig, amíg a Jóisten magához nem szólította, s így az Ő, saját mértékével is igazi, nagy léptékű tudóssá vált.

Tudományos eredményei és ránk hagyott szellemi öröksége mind a mai napig él, velünk van és gyarapszik az általa vezetett tanszékek és intézetek, valamint a róla elnevezett Pungor Erdő-díj által is.”

Emlékezését ezekkel a szavakkal zárta: „**Professzor úr, Miniszter úr! Ott, fenn a Jóisten nagy egyetemén és kutató intézetében is dolgozz a tőled megszokott alapossággal, figyelj ránk és segíts minket abban, hogy utat ne tévesszünk.**”

A megemlékezés végén az előadók és Kozma Atyát követően a jelenlévő szervezetek nevében minden képviselő elhelyezte a megemlékezés koszorúját és fejhajlítással adózott Pungor Ernő professzor nagysága előtt.

Prof. Garádi János
tudományos tanácsadó

